

3.2. Specielle delegationsforbud i grundloven

Grundloven indeholder en række regler, der udtrykkeligt fastslår, at bestemte anliggender skal reguleres »ved lov«, »ikke uden ved lov« eller »ifølge lov«.

Dette gælder bl.a. med hensyn til:

- grundlovens § 27, hvorefter regler om ansættelse, afskedigelse mv. af tjenestemænd fastsættes ved lov,
- grundlovens § 43, hvorefter ingen skat kan pålægges, forandres eller ophæves uden ved lov,
- grundlovens § 44, stk. 1, hvorefter ingen udlænding kan få indfødsret uden ved lov,
- grundlovens § 61, hvorefter den dømmende magts udøvelse kun kan ordnes ved lov,
- grundlovens § 66, der fastsætter, at folkekirkens forfatning ordnes ved lov,
- grundlovens § 73, stk. 1, hvorefter ekspropriation kun kan ske ifølge lov.

Grundlovsbestemmelser af denne karakter opstiller særlige begrænsninger med hensyn til lovgivningsmagts mulighed for at delegere sin kompetence på de pågældende områder. Hvor langt det enkelte, særlige delegationsforbud rækker, må afhænge af en fortolkning af vedkommende bestemmelse, jf. bl.a. Peter Germer, a.st., side 80 f.

Grundlovens særlige regler om delegationsforbud er ikke antaget at være til hinder for, at de grønlandske myndigheder inden for rammerne af den gældende hjemmestyreordning kan udstede regler om bl.a. skatteopkrævning og ekspropriation.

4. Forfatningsretlig enhed og rigsenheden (rigsfællesskabet)

4.1. Grundlovens § 1 mv.

Der findes i grundloven ikke en bestemmelse, der udtrykkeligt fastsætter, i hvilket omfang det – uden en grundlovsændring – er muligt at overlade rigsmyndighedernes kompetence til selvstyremyndigheder inden for riget. I modsætning hertil er der i grundlovens § 20 en udtrykkelig bestemmelse om adgangen til at overlade beføjelser, der efter grundloven tilkommer rigets myndigheder, til visse internationale organisationer.

Grundloven anvender heller ikke udtrykket rigsenheden (eller rigsfællesskabet).

I grundlovens § 1 er der imidlertid følgende bestemmelse om forfatningsretlig enhed:

»§ 1. Denne grundlov gælder for alle dele af Danmarks Rige.«

Bestemmelsen blev indsat ved grundlovsrevisionen i 1953 som led i ændringen af Grønlands statsretlige stilling fra en koloni til en ligestillet del af riget. I Forfatningskommissionens bemærkninger til bestemmelsen er det således bl.a. anført (side 28):

»Denne paragraf, som ikke findes i den gældende grundlov, er foranlediget af den ændring i Grønlands statsretlige stilling, som forfatningsforslaget medfører...«

Den foreslåede paragraf vil medføre, at grundloven i sin helhed får gyldighed for Grønland.«

Grundlovens § 1 indebærer således, at bestemmelserne i grundloven også finder anvendelse i Grønland. Det betyder f.eks., at grundlovens frihedsrettigheder også gælder i Grønland.

I Forfatningskommissionens betænkning, a.st., er der endvidere henvist til et responsum om Grønlands og Færøernes statsretlige stilling udarbejdet af de tilforordnede professorer Poul Andersen og Alf Ross. Heri er det bl.a. anført:

»En grundlovsændring vedrørende Færøerne kan ikke anses for påkrævet som følge af loven om Færøernes hjemmestyre. Denne lov er givet ud fra den forudsætning, at den trufne ordning er forenelig med den gældende grundlov, og der ses ikke at være nogen anledning til at opgive denne forudsætning.«

Forarbejderne til grundlovens § 1 indeholder i øvrigt ikke nærmere oplysninger om bestemmelsens rækkevidde, herunder i forhold til Færøerne og den færøske hjemmestyreordning, som blev etableret i 1948.

Udtrykket rigsenheden er anvendt i den grønlandske og den færøske hjemmestyrelov.

I § 1, stk. 1, i lov nr. 577 af 29. november 1978 om Grønlands hjemmestyre hedder det således:

»§ 1. Grønland udgør et særligt folkesamfund inden for det danske rige. Det grønlandske hjemmestyre varetager inden for rigsenhedens grænser grønlandske anliggender efter reglerne i denne lov.«

I § 1 i lov nr. 137 af 23. marts 1948 om Færøernes hjemmestyre hedder det tilsvarende, at Færøerne inden for lovens rammer udgør et selv-